
Plans educatius d'entorn

Document marc

Aquest document està subjecte a una llicència Reconeixement 4.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets.

La llicència completa es pot consultar a [l'apartat de llicències del web de Creative Commons](#).

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació i Formació Professional

Elaboració: Subdirecció General de Suport
a les Famílies i a la Comunitat Educativa
Edició: Gabinet Tècnic
1a edició: desembre de 2024

Sumari

Contextualització.....	4
1. Missió	7
2. Visió	8
3. Valors	9
4. Objectius i línies d'intervenció	10
5. Àmbits d'incidència.....	14
6. Metodologia	15
7. Agents implicats	17
8. Recursos	20
9. Estructura organitzativa	21
10. Abast territorial.....	23
11. Desenvolupament	25
12. Avaluació.....	28

Contextualització

L'any 2005 el Departament d'Educació va iniciar els plans educatius d'entorn (PEE), una proposta de cooperació educativa amb les entitats municipalistes i de col·laboració amb la resta d'agents educatius d'un territori. Els PEE es van dissenyar amb la voluntat d'aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat, amb una atenció especial als més vulnerables, i contribuir a la cohesió social mitjançant l'equitat, el respecte i el valor de la diferència en un marc de valors i elements compartits. L'element estratègic que es plantejava —i que es manté en l'actualitat— era el de donar continuïtat i coherència educativa entre l'educació formal, la no formal i la informal, tenint en compte que la connexió de les diferents actuacions en què participa l'alumnat incideix més en l'èxit educatiu que la suma inconnexa de moltes accions.

Quan es compleixen vint anys de l'entrada en funcionament, amb una gran quantitat d'experiències i bones pràctiques acumulades, els PEE s'han consolidat com un instrument de transformació educativa que incideix en reduir les desigualtats respecte a la participació en activitats extraescolars, millora els resultats escolars i incrementa les expectatives educatives de l'alumnat i de les famílies, augmenta la presència i l'ús social de la llengua catalana, crea un clima més favorable per a la diversitat cultural o interculturalitat, incrementa el sentiment de pertinença dels grups amb més risc d'exclusió, fa créixer la participació en el teixit associatiu, vincula les famílies als centres escolars i propicia un canvi en la manera de treballar dels professionals i dels agents educatius dels PEE, fet que incrementa l'eficàcia i la sostenibilitat en el temps.

En el període 2019-2022, amb la voluntat d'avançar, es va fer la prova pilot dels PEE 0-20 en cinc municipis de Catalunya. Aquesta prova pilot va permetre reconceptualitzar les actuacions, ampliar la franja d'edat d'atenció, reforçar els centres com a nodes de la xarxa i identificar els elements clau per donar una resposta integral i comunitària a les necessitats educatives de l'alumnat més enllà de l'àmbit acadèmic i en un context social caracteritzat pel model VUCA (volàtil, incert, complex i ambigu) que requereix generar espais formatius al llarg de la vida.

Així doncs, els PEE pretenen consolidar una xarxa estable i contínua de suport a la comunitat educativa que permeti continuar la formació fora de l'escola amb la col·laboració dels diferents recursos municipals i d'altres entitats culturals, socials i esportives de la zona.

Tenint en compte les evidències constatades al llarg de la trajectòria dels PEE i les recomanacions de l'avaluació del PEE 0-20 feta per l'àl·lua, es destaquen els aspectes clau següents:

- L'àmbit d'atenció de l'alumnat en el marc del PEE ha d'anar més enllà dels ensenyaments obligatoris, començar als zero anys, en l'etapa infantil, continuar en l'etapa d'educació obligatòria i seguir fins als ensenyaments postobligatoris.
- Reduir l'abandonament escolar prematur és un dels reptes principals del sistema. Cal reforçar les mesures d'acompanyament, orientació i suport per a l'alumnat que presenta un risc d'abandonament significatiu o que no es gradua.
- L'aprenentatge es dona en contextos múltiples (formals, no formals, informals), per la qual cosa cal establir connexions i generar un continuïtat educatiu que doni sentit a l'aprenentatge.
- La família és el primer referent educatiu i el primer responsable de la formació dels infants, per això és important intensificar la seva relació amb l'escola.
- El coneixement de la cultura catalana i l'ús social de la llengua catalana són elements que afavoreixen la igualtat d'oportunitats i la cohesió social en un marc de reconeixement i valor de la diversitat lingüística, per això cal promoure accions que n'afavoreixin el coneixement, l'ús i la participació.
- L'educació intercultural amb mirada antiracista és primordial per a la cohesió social i s'ha de continuar promovent per tal de gestionar la diversitat de manera positiva i acompanyar els joves en la construcció de la identitat pròpia.
- L'orientació d'àmbit comunitari (OAC) s'identifica com una acció molt rellevant capaç de detectar i acompanyar l'alumnat i les seves famílies des del PEE. Mitjançant el treball en xarxa es possibilita l'atenció i resposta a les necessitats dels infants, joves i famílies.
- La figura tècnica dinamitzadora comunitària del PEE esdevé clau per assegurar la sostenibilitat del treball en xarxa i incentivar que tots els agents educatius del territori s'hi impliquin de manera activa.

Així doncs, per satisfer els nous reptes educatius que presenta una societat complexa i canviant com la del segle XXI, els PEE s'han d'adaptar per generar oportunitats d'aprenentatge i continuar contribuint a millorar l'èxit educatiu. El model BANI (fragilitat, ansietat, no-linealitat, incomprendibilitat) ajuda a comprendre les característiques de les competències i habilitats que els i les estudiants haurien de desenvolupar en aquesta nova realitat.

Pel que fa a la normativa, la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació (LEC) fa una aposta decidida per proporcionar una educació de qualitat a tota la ciutadania, amb la participació necessària de tots els membres de la comunitat educativa. Els articles 39, 40 i 41 de la LEC fan referència a l'educació en el lleure, els plans i programes socioeducatius i el foment de l'equitat en l'educació en el lleure. Aquests articles estableixen que les administracions educatives han d'impulsar acords de col·laboració per potenciar conjuntament accions educatives a l'entorn.

D'altra banda, la llarga i fructífera implicació municipal en temes educatius i el desenvolupament dels projectes educatius de ciutat, així com la Xarxa de Ciutats Educadores, han fet aflorar, de forma explícita, la consciència i la necessitat de coordinar i orientar totes les accions ciutadanes a partir de la màxima del “tot educa” o “l'educació més enllà de l'escola”.

1. Missió

Afavorir l'èxit educatiu de tots els infants i joves, i contribuir a la cohesió social

Els plans educatius d'entorn són una proposta de cooperació educativa entre el Departament d'Educació i Formació Professional i les entitats municipalistes, amb el suport i la col·laboració d'altres departaments de la Generalitat de Catalunya, la finalitat dels quals és aconseguir l'èxit educatiu de l'alumnat en totes les dimensions —personal, acadèmica, social i laboral— i contribuir a la cohesió social mitjançant l'equitat, l'educació intercultural amb mirada antiracista, el foment de la convivència i l'ús de la llengua i la cultura catalanes.

Els PEE es caracteritzen per una visió educativa comunitària, en què tots els agents de l'entorn —educatius, socials, econòmics, culturals, artístics, esportius i de lleure— conformen una xarxa organitzada que vetlla per a la coherència de les accions educatives que es desenvolupen en els espais escolars i els extraescolars, comparteixen objectius i incrementen la possibilitat d'èxit educatiu.

L'actuació de corresponsabilitat educativa dels PEE va adreçada sobretot a infants i joves a partir de zero anys, amb una atenció especial als sectors socials més fràgils i als que es troben en situació de vulnerabilitat.

Cal tenir present que les actuacions dels PEE s'han d'adreçar, des d'una perspectiva proactiva, a tota la comunitat educativa per aconseguir l'èxit educatiu de tots els infants i joves, entre tots.

2. Visió

Plans educatius d'entorn per a tothom

Els plans educatius d'entorn es reconeixen com a eina de referència, transformadora i cohesionadora que permet la millora constant de la societat. Per aquest motiu és important crear les condicions que possibilitin que tots els infants i joves de Catalunya es puguin beneficiar dels PEE. En aquest sentit, es vol:

- Impulsar la corresponsabilitat educativa entre el Departament d'Educació i Formació Professional i els ens locals mitjançant el col·laboratge. Contribuir a la construcció d'un país cohesionat des de l'equitat, el respecte a la diferència en un marc de valors i elements compartits, i el compromís cívic.
- Afavorir l'ús de la llengua i cultura catalanes com a elements que faciliten la cohesió social i la inclusió i reforcen el sentiment de pertinença a la comunitat.
- Cercar en la metodologia de treball i aprenentatge en xarxa una oportunitat de redefinir els processos d'ensenyament-aprenentatge, i entendre l'acció comunitària com una nova manera de concebre l'educació, més integral i coordinada, de caràcter universal, i no només com una mesura compensatòria orientada a l'alumnat més vulnerable.
- Afavorir el sentiment de pertinença al PEE de tots els agents implicats, amb especial incidència als centres.
- Avançar del projecte de centre al projecte d'àmbit comunitari amb la voluntat de donar una resposta comunitària més eficaç i coordinada als reptes educatius.
- Apostar per la generació d'un contínuum educatiu (formal, no formal i informal) que incrementi les possibilitats d'èxit acadèmic, personal i relacional de l'alumnat.

3. Valors

Els valors específics que guien els plans educatius d'entorn són:

- **Qualitat educativa** com a element bàsic per a la igualtat d'oportunitats i èxit per a tothom.
- **Corresponsabilitat, participació i implicació** de tots els agents educatius que actuen en un territori.
- **Cogestió, colideratge i cofinançament** per part de les administracions implicades.
- **Confiança, diàleg i consens** com a instruments bàsics per al treball i l'aprenentatge en xarxa.
- **Coordinació** perquè tots els agents que intervenen se sentin vinculats, identificats i compromesos.

4. Objectius i línies d'intervenció

Per tal de contribuir que s'assoleixi l'èxit educatiu que es marca com a missió dels plans educatius d'entorn, se'n defineixen els objectius generals, a partir dels quals cada PEE estableix els objectius específics adients per donar resposta a les necessitats detectades.

Objectiu 1. Fomentar l'equitat educativa més enllà de l'escola per a tots els infants i joves, atenent tots els aspectes integrals de la persona

El Departament d'Educació i Formació Professional aposta per les altes expectatives i l'èxit educatiu per a tot l'alumnat i estableix l'equitat educativa, entesa com la igualtat d'oportunitats i condicions dels infants i joves per formar-se, independentment del seu origen, gènere i classe social, com una de les seves línies estratègiques.

Entre els factors que influeixen que s'assoleixi l'èxit acadèmic i que es consolidin els aprenentatges n'hi ha molts de vinculats a condicions socials, familiars i personals que influeixen en l'escolarització, per tant, reduir desigualtats entre col·lectius esdevé una prioritat. Els PEE s'han consolidat com un instrument que afavoreix l'accés de tot l'alumnat, especialment del que es trobi en situació de vulnerabilitat, a l'educació no formal, com a element d'equitat i d'igualtat d'oportunitats.

Per donar resposta a aquest objectiu es poden impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Prevenir la segregació en la participació en les activitats extraescolars
- Fomentar la inclusió en les activitats extraescolars
- Promoure l'accés equitatiu en activitats extraescolars

Objectiu 2. Promoure oportunitats educatives que connectin els aprenentatges formals i no formals, establint sinergies entre els agents educatius per crear itineraris educatius personalitzats

L'itinerari formatiu personalitzat és la trajectòria formativa que l'alumne fa, amb l'acompanyament de l'equip docent, de la família i d'altres professionals de la comunitat educativa, per tal de construir amb èxit el seu projecte de vida propi en les diferents dimensions, l'acadèmica, la personal i la social. En aquest itinerari formatiu es dona resposta a les seves necessitats, interessos i objectius.

Des d'una visió comunitària, cal posar a l'abast de l'alumnat una oferta educativa i formativa de qualitat que, més enllà de l'aula, garanteixi una proposta coordinada i complementària entre l'educació formal i la no formal. Cal treballar amb una mirada global per promoure la connexió

d'aprenentatges, de manera que els contextos formals i no formals s'alineïn en un contínuum educatiu i permetin crear condicions favorables per millorar la formació i, per tant, per incrementar les possibilitats d'èxit acadèmic, educatiu, personal i professional de l'alumnat.

Per donar resposta a aquest objectiu es poden impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Diversificar i promoure activitats educatives i de lleure
- Coordinar centres i xarxa comunitària
- Promoure el servei comunitari

Objectiu 3. Facilitar l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat i de les famílies a partir dels zero anys, especialment en la transició entre etapes educatives i situacions de vulnerabilitat, i fins a la consecució dels ensenyaments postobligatoris

L'èxit educatiu és un repte tan necessari com complex i concerneix tota la societat. La família, però, és el primer referent educatiu i orientador, per això és necessari facilitar-li les eines necessàries perquè pugui exercir aquest rol de manera coherent i coordinada amb la resta d'agents educatius de l'entorn.

De la mateixa manera, l'orientació educativa és un element transversal que s'articula des de tots els àmbits pels quals transita l'alumnat (educació formal, no formal i informal). Per tal de facilitar que es construeixen biografies d'èxit escolar i educatiu per a tothom, cal fer una aposta ferma vers l'orientació i l'acompanyament a l'alumnat i a les seves famílies al llarg de tot el procés educatiu i, de manera molt especial, en els moments de transició entre etapes educatives i altres transicions vitals.

Des dels PEE cal impulsar un servei d'orientació format per tots els agents orientadors que interactuen en un territori que, des d'una perspectiva comunitària, tingui com a objectiu millorar les expectatives d'èxit educatiu, evitar l'absentisme i l'abandonament escolar prematur.

Per donar resposta a aquest objectiu es poden impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Orientar i donar suport d'àmbit comunitari a l'alumnat i a les famílies
- Fomentar la participació de l'alumnat i de les famílies en les activitats educatives
- Promoure la xarxa orientadora

Objectiu 4. Promoure l'educació intercultural amb mirada antiracista i els valors compartits que afavoreixen el respecte, la comprensió mútua i faciliten la convivència positiva que fa possible transformar la societat multicultural actual en una societat intercultural

Ser ciutadans d'una societat multicultural requereix una nova manera d'entendre el món. A Catalunya es treballa per teixir un model intercultural que ha d'incorporar la mirada antiracista, per construir una societat en què totes les persones visquem en un marc de valors compartits.

En l'àmbit educatiu l'enfocament intercultural implica reconèixer la diversitat de la comunitat, treballar sobre la base d'equitat, igualtat d'oportunitats i justícia social, i posar èmfasi en la interacció positiva a partir del coneixement mutu. Per treballar l'equitat necessitem incorporar la mirada antiracista en totes les actuacions.

L'educació intercultural amb mirada antiracista s'hauria de desenvolupar de manera transversal a totes les accions que es dissenyin en el marc del PEE, afavorint que tota la comunitat educativa tingui la competència intercultural que permeti gestionar la singularitat de cada un dels seus membres.

Per donar resposta a aquest objectiu es poden impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Promoure l'educació intercultural
- Reconèixer i valorar la diversitat cultural
- Fomentar valors cívics universals

Objectiu 5. Reforçar l'ús de la llengua catalana i la participació en activitats de cultura catalana com a eines de cohesió social i reforç del sentiment de pertinença, i fomentar el respecte per la diversitat cultural

En una realitat plurilingüe i multicultural com la societat catalana actual, la llengua i cultura catalanes (així com l'aranès i la cultura aranesa a l'Aran), esdevenen eines bàsiques de cohesió social i igualtat d'oportunitats per a tothom.

Per garantir la igualtat de drets i deures, cal promoure que tota la població de Catalunya pugui utilitzar oralment i per escrit el català. La competència lingüística s'adquireix, en gran mesura, amb l'ús de la llengua, i això només és possible des de la interacció social. Així mateix, la cultura catalana suposa un punt de trobada de la diversitat social. Conèixer la cultura catalana i participar en activitats culturals reforça el sentiment de pertinença, l'arrelament i el reconeixement com a membres de la societat. Tot això fa necessari crear i promoure espais d'ús del català en contextos significatius, interessants i acollidors, així com espais de coneixement i participació en activitats culturals catalanes, especialment per a aquells infants, joves i famílies que tenen més dificultats per accedir-hi.

Per donar resposta a aquest objectiu es poden impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Promocionar l'ús social de la llengua catalana
- Fomentar la participació en activitats de cultura catalana
- Facilitar la formació en llengua catalana

Objectiu 6. Potenciar estils de vida saludable i fomentar la pràctica regular de l'activitat físicoesportiva per afavorir el desenvolupament físic i el benestar emocional

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la salut com un estat de benestar físic, mental i social complet, no només com l'absència d'afeccions o malalties, i descriu la salut mental com la capacitat d'establir unes relacions harmonioses amb els altres, amb participació constructiva a les modificacions de l'ambient físic i social.

Malauradament, s'ha constatat un augment d'alguns indicadors com el sedentarisme, la sobrealimentació o les addiccions, entre altres, que emergeixen ja en la infància i que s'arrosseguen o s'incrementen en l'edat adulta. Per això es fa evident la necessitat d'educar, des de la primera infància, en hàbits saludables (alimentació equilibrada, pràctica habitual d'activitat física, relacions interpersonals...) amb la finalitat de mantenir una salut física, psicològica i social bona.

Per donar resposta a aquest objectiu es poden impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Promoure l'adquisició d'hàbits saludables
- Fomentar la pràctica regular d'activitat físicoesportiva
- Facilitar l'accés a la pràctica esportiva extraescolar

5. Àmbits d'incidència

Un pla educatiu d'entorn abasta el temps escolar, l'extraescolar i el no escolar dels infants i dels joves, i incideix en:

- **Àmbit familiar.** La vinculació de les famílies en el procés educatiu dels infants està estretament relacionada amb l'èxit educatiu. Convé fomentar-ne la implicació en aquest projecte de cooperació i fer una incidència especial en la sensibilització i en la formació per afavorir actituds de participació, d'obertura, d'equitat i de superació de prejudicis. L'èxit educatiu comença a casa, continua a l'escola i acaba a la "plaça pública".
- **Àmbit de l'educació formal.** S'ha de vetllar per crear una veritable xarxa escolar en un barri o una localitat, a partir del diàleg, la reflexió i la interacció dels centres, amb l'objectiu de compartir un projecte comú, establir unes línies d'actuació coherents i complementàries, així com optimitzar tots els recursos. Cal posar una atenció especial a les transicions entre les etapes escolars per garantir la continuïtat educativa.
- **Àmbit de l'educació no formal.** Convé potenciar les activitats fora de l'horari lectiu: culturals, esportives, artístiques i d'educació en el lleure, per tal que els infants i els joves puguin, un cop finalitzat l'horari escolar, continuar adquirint les habilitats i capacitats necessàries per al creixement personal. És molt important afavorir l'associacionisme i la participació infantil i juvenil en espais de convivència i entitats educatives.
- **Àmbit de l'educació informal.** Qualsevol fet social i cultural té algun tipus d'influència sobre la població. Internet o els mitjans de comunicació en poden ser alguns exemples, però també ho són els espais urbans o el teixit comercial d'un territori. No podem menystenir el poder que exerceix aquest àmbit sobre infants i joves i, en especial, sobre aquelles individualitats més fràgils. En aquest sentit, el teixit social pot oferir models de referència perquè aquests valors es puguin exercitar i desenvolupar.

6. Metodologia

Cercar la continuïtat i la coherència educativa significa, sobretot, mantenir una concordança entre els diferents projectes i les diferents accions educatives d'un territori, per tant, cal mantenir alineats els objectius del pla educatiu d'entorn amb els del projecte educatiu de ciutat i articular coordinacions amb els diferents plans presents en el territori, com plans de desenvolupament comunitari, plans d'integració, plans que provenen de la Llei de barris, etc. Així mateix, els projectes educatius de cada centre educatiu han d'alinejar els seus objectius amb els del pla educatiu d'entorn al qual pertanyen. Aquest context de cooperació entre els agents participants implica passar dels interessos particulars als interessos col·lectius i compartits, i crear espais de reflexió comunitària i d'aprenentatge dialògic amb una actitud oberta, crítica i autocrítica.

El PEE ha de ser un projecte que transformi la manera d'entendre el fet educatiu i generi una dinàmica d'interacció i d'aprenentatge col·lectiva i transformadora, d'aprenentatge en xarxa, capaç de millorar el servei educatiu i donar una resposta eficient als reptes educatius.

Pertànyer a un PEE implica construir un projecte comú de ciutat per assolir l'èxit educatiu de tot l'alumnat, tenint en compte les consignes següents:

- **Promoure la xarxa entre els centres educatius**

Una xarxa educativa és un conjunt de nodes que interactuen amb la finalitat de donar una resposta global, més eficaç i més eficient que la suma de les actuacions parcel·lades de cadascun dels agents educatius.

Els centres educatius que formen part del PEE són un element imprescindible en la dinamització de la xarxa educativa, i per això és important que interactuïn per optimitzar i intercanviar estratègies, metodologies o recursos educatius. En aquest sentit, cal promoure actuacions que impulsin i potenciïn el treball i l'aprenentatge en xarxa entre tots els centres educatius que formen part del PEE. Cal destacar la importància de crear grups de treball o seminaris entre els diferents centres educatius amb la finalitat de crear una xarxa de centres més sòlida i eficaç.

Els centres han de nomenar un referent que impulsi les actuacions derivades del PEE.

- **Promoure els vincles entre els centres educatius, les famílies i la resta d'agents educatius**

Convé destacar els beneficis d'establir relacions de col·laboració i aprenentatge comunitari entre els diferents agents educatius d'un territori per donar una resposta més eficaç i eficient als reptes educatius.

En una xarxa educativa, qualsevol node de la xarxa pot desencadenar l'acció educativa, tant des de l'educació formal com des de la no formal o la informal (administració, famílies, entitats, centres, etc.). En aquest sentit, cal generar espais que possibilitin l'acció i fomentin l'intercanvi entre els seus membres. Així doncs, és convenient crear grups de treball entre els diferents agents educatius del territori capaços d'elaborar una diagnosi de necessitats, marcar objectius comuns i establir actuacions coordinades i complementàries.

- **Promoure projectes d'àmbit comunitari (PdAC)**

Molts dels problemes o situacions que afloren als centres escolars sovint tenen l'origen en l'àmbit contextual. Cal definir un abordatge comunitari entre els diversos agents que intervenen en un territori, un plantejament global i integral que doni una resposta comunitària als reptes educatius d'un territori i que articuli les diferents actuacions en un sol projecte.

Des d'aquest plantejament, els projectes d'àmbit comunitari, en el marc del PEE, reflecteixen totes les accions que la comunitat educativa, integrada per les comunitats escolars dels centres educatius i tots els agents i entitats educatives de l'entorn, desenvolupa conjuntament sobre un tema en concret.

7. Agents implicats

La premissa metodològica dels PEE per donar resposta comunitària a les necessitats educatives de l'entorn és el treball en xarxa. En la constitució de la xarxa és essencial facilitar i promoure la implicació i la participació de tots els agents vinculats a la missió dels PEE: alumnat, centres, famílies, ajuntaments, inspecció, entitats, monitoratge i voluntariat, agents educatius... A més, per facilitar que la xarxa funcioni i se sostingui, cal dotar-la de figures tècniques: assessors LIC, dinamitzadors i, sempre que sigui possible, orientadors d'àmbit comunitari.

7.1. Infants i joves

Cal no oblidar que els infants, adolescents i joves no són només destinataris, sinó també membres actius del desenvolupament dels PEE, per la qual cosa cal comptar amb les seves opinions, els seus punts de vista i les seves propostes. Incloure'ls en les estructures participatives formarà part de la seva educació cívica i de la vitalitat dels projectes comunitaris.

7.2. Centres educatius

El paper dels centres educatius és especialment rellevant com a elements socialitzadors principals i és l'únic espai compartit per tots els infants i joves. Tots els centres que pertanyen a zones on hi ha un PEE n'han de formar part i han de vetllar per alinear el PEC amb el projecte del PEE, per garantir l'eficàcia i la coherència de les accions educatives. És molt important que els centres, a través de l'acció tutorial i l'orientació educativa, acompanyin l'alumnat en la construcció d'itineraris formatius personalitzats que connectin els diferents contextos d'aprenentatges formals i no formals, d'acord amb les seves necessitats i interessos.

En el document **El rol del centre educatiu com a node d'una xarxa** s'especifiquen les accions que els centres haurien de dur a terme en relació amb els PEE.

7.3. Famílies

Són molts els informes i estudis que associen l'èxit acadèmic i educatiu dels infants i joves amb variables que depenen directament de l'acció i implicació de la família en els processos escolars, per això cal dur a terme accions per fomentar la participació de les famílies en l'entorn.

S'hauria de considerar el paper clau que representen les AFA per dinamitzar la participació de les famílies, alhora que caldria anar avançant en la seva coordinació per poder dissenyar un pla territorial comú que proposi activitats extraescolars coherents i coordinades, activitats formatives per a famílies i que faciliti l'intercanvi d'experiències entre les AFA.

7.4. Ajuntaments

Els ajuntaments són elements clau en la dinamització del PEE, ja que coneixen i tenen relació amb tots els centres i entitats educatives de l'entorn. A més, són els responsables de la signatura del conveni de col·laboració amb el Departament d'Educació i Formació Professional del PEE, i han de vetllar perquè es compleixin els acords i compromisos que s'hi especifiquen.

7.5. Inspecció

La Inspecció d'Educació representa el Departament d'Educació i Formació Professional en les comissions decisòries del PEE, orienta i assessora en l'elaboració del projecte marc i del pla anual d'actuacions, i en supervisa la implementació.

7.6. Entitats

En el PEE, les entitats culturals, de lleure, esportives, socials o d'altres àmbits, tenen un paper fonamental en la xarxa educativa a l'hora d'oferir oportunitats d'aprenentatge que afavoreixen el desenvolupament integral dels infants i joves. Cal destacar també el seu paper en la construcció d'una xarxa social que promogui el benestar i la inclusió de tota la comunitat educativa.

7.7. Monitoratge i voluntariat

Cal destacar la importància de la col·laboració i la participació del voluntariat i del monitoratge en l'execució de les accions del PEE. Per això, cal que aquest sector pugui accedir a una formació, prèvia a la seva implicació, que els situï en els objectius del PEE i que també els doni estratègies per poder dur a terme la seva actuació en les millors condicions. Per tal d'optimitzar la participació d'aquest sector, cal facilitar la seva presència en els diferents espais de reflexió i treball.

7.8. Agents socioeducatius

Els agents socioeducatius (TIS, ES, promotors del poble gitano...) actuen com a connectors entre els diferents àmbits i espais educatius dels infants i joves (formal, no formal, informal). Són agents clau a l'hora d'identificar les necessitats de l'entorn, prevenir situacions de risc social i promoure la participació activa de la comunitat en el procés educatiu. La seva participació contribueix al desplegament del PEE integral i arrelat al territori.

7.9. Figures tècniques

Els assessors de llengua, interculturalitat i cohesió social, els tècnics dinamitzadors i els orientadors d'àmbit comunitari són les figures tècniques que donen suport a la xarxa del PEE. A més de donar suport tècnic per al disseny, l'execució i l'avaluació dels projectes, tenen un paper clau en dinamitzar i establir sinergies entre els agents que constitueixen aquesta xarxa.

8. Recursos

Per desenvolupar el pla educatiu d'entorn s'ha de comptar amb recursos humans, econòmics, materials i tecnològics. És molt important detectar i identificar tots els recursos necessaris i a l'abast del PEE per assegurar l'èxit del seu desenvolupament.

El Departament d'Educació i Formació Professional posa a l'abast dels PEE els recursos personals i econòmics especificats en la normativa vigent.

9. Estructura organitzativa

Un pla educatiu d'entorn és un model obert que parteix de les realitats locals, per tant, cada localitat o zona l'ha d'adequar a les seves necessitats i a la seva estructura organitzativa pròpia, sense desvirtuar-ne el caràcter participatiu i el lideratge que comparteixen l'ajuntament i el Departament d'Educació i Formació Professional.

Com a criteri general, és important tenir present el fet de no duplicar estructures en el territori, per la qual cosa s'han d'aprofitar i potenciar els consells escolars municipals com a òrgans de dinamització educativa.

La diversitat de models d'estructura no ha de dificultar, però, el desenvolupament de tres aspectes fonamentals:

- **La representativitat** per propiciar la participació i que tothom senti que forma part del pla.
- **L'operativitat** per fer efectiu i eficaç el desenvolupament del pla.
- **La reflexió i l'aprenentatge comunitari** per compartir significats, propiciar el diàleg, detectar necessitats i elaborar una proposta d'actuacions comunitària.

Per assegurar aquests tres aspectes, els PEE s'organitzen en les comissions següents:

Comissió representativa i institucional

És l'òrgan de decisió. Està presidida per l'alcalde o alcaldessa o la persona que designi amb rang orgànic mínim de regidor o regidora d'educació, o cap tècnic d'educació de l'ajuntament, i actua com a vicepresident o vicepresidenta el director o directora dels serveis territorials del Departament d'Educació i Formació Professional o la persona que designi amb un rang orgànic mínim d'Inspecció d'Educació de la zona. Actua com a secretari o secretària de la comissió el o la cap tècnic o tècnica d'educació o tècnic o tècnica d'educació municipal referent del PEE.

La comissió representativa i institucional (CRI) té les funcions següents:

- Concretar, a partir d'una diagnosi prèvia, els objectius específics del PEE a partir dels objectius generals del Departament d'Educació i Formació Professional i de l'ajuntament.
- Concretar els indicadors per als objectius específics i els mecanismes d'avaluació.
- Concretar l'estructura organitzativa del PEE i definir la composició de la comissió operativa i dels grups de treball.
- Determinar els grups de treball necessaris addicionals als mínims indicats.

- Recollir els compromisos dels agents educatius participants.
- Aprovar el pla anual d'actuació i la memòria, ambdós anualment.
- Custodiar les actes dels acords adoptats i vetllar perquè s'executin.
- Fer el seguiment i l'avaluació del PEE.
- Establir els mecanismes de seguiment, vigilància i control de les actuacions objecte dels convenis de col·laboració relatius als PEE, resoldre els possibles incompliments i determinar les conseqüències corresponents.

Sense desvirtuar el caràcter participatiu i el lideratge compartit entre l'ajuntament i el Departament d'Educació i Formació Professional, cada PEE, a partir de la seva realitat, ha d'adequar l'estructura organitzativa d'aquesta comissió a les seves necessitats.

És important disposar del suport d'una eina telemàtica que faciliti la comunicació i la participació entre les diferents comissions i agents per ajudar a compartir el coneixement i a difondre informacions, decisions i actuacions.

Comissió operativa

És l'òrgan d'execució del PEE. Té les funcions següents:

- Coordinar i dinamitzar el treball de les comissions participatives.
- Assegurar la coherència de les actuacions amb els objectius establerts en el pla d'actuació.
- Elaborar el pla d'actuació, que trasllada a la comissió representativa i institucional.
- Vetllar perquè les actuacions s'executin d'acord amb el pla d'actuació.
- Elaborar la memòria anual.

Grups de treball

Grups formats per diferents agents educatius que interactuen i reflexionen sobre un tema específic per diagnosticar necessitats. Els grups de treball es creen en funció dels eixos prioritaris del pla d'actuació del PEE.

La comissió representativa i institucional del PEE determina els membres que integren els diferents grups de treball per dur a terme les funcions següents:

- Interactuar i reflexionar sobre l'àmbit específic del grup per diagnosticar possibles necessitats.
- Elaborar propostes d'actuacions, que trasllada a la comissió operativa.
- Fer el seguiment del PEE en l'àmbit concret i valorar-ne els resultats.

10. Abast territorial

A l'hora de definir l'abast territorial d'un pla educatiu d'entorn cal tenir en compte tres aspectes:

- Que es pugui garantir la coherència i la continuïtat educativa d'infants i joves.
- Que el PEE estigui emmarcat en un projecte global de ciutat tot i que, en determinades circumstàncies, pot ser recomanable focalitzar la intervenció en alguns barris o zones específiques.
- Que la complexitat de la gestió que suposa sigui assumible i que respecti els objectius del pla.

Per assegurar la continuïtat i la coherència educativa, és recomanable que les dimensions mínimes d'un PEE siguin d'una línia d'escolarització —un centre d'educació infantil i primària i un centre d'educació secundària—, com a mínim i, com a màxim, 11 línies d'escolarització d'ESO amb les línies d'educació infantil i primària corresponents. El nombre total d'alumnes que ha d'atendre no ha de superar els 5.000. En qualsevol cas, els límits màxims i mínims han de respondre a criteris d'operativitat i efectivitat de les xarxes establertes.

Per tal de facilitar la participació i la coordinació dels agents i la gestió en els municipis de dimensions grans, cal valorar el desenvolupament del PEE en sectors o subplans que suposin una part assumible de la població escolar. És important vetllar perquè donin resposta a un projecte comú de ciutat.

D'altra banda, cal promoure la intermunicipalització del PEE en el cas de municipis petits on no hi hagi centres d'educació secundària per poder cobrir tota la franja educativa obligatòria.

Ateses les dimensions dels municipis, es proposen tres models de PEE:

PEE	Àmbit	Característiques
Modalitat A	Local (localitat de fins a 50.000 habitants)	Un únic PEE per a tot el municipi, coherent amb el projecte educatiu de ciutat.
Modalitat B	Localitat gran (localitat de més de 50.000 habitants)	Un PEE per a tot el municipi o diversos PEE focalitzats en zones concretes del municipi i alineats amb el projecte educatiu de ciutat.
Modalitat C	Intermunicipal (localitats amb nombre d'habitants baix)	Un PEE intermunicipal (projecte educatiu comú entre les diferents localitats).

És important que les delimitacions territorials dels PEE coincideixin amb la resta de les delimitacions territorials dels diferents agents que intervenen en un territori (zones d'inspecció, zones d'escolarització...) per optimitzar els recursos, afavorir la coordinació i millorar els resultats.

11. Desenvolupament

La implementació d'un pla educatiu d'entorn segueix un procés que promou que tots els agents educatius que han de participar-hi s'hi impliquin.

L'inici del PEE és el moment de fer una diagnosi compartida per definir les necessitats i objectius, proposar les línies d'actuació i establir les coordinacions necessàries. El procés d'implementació d'un PEE es desenvolupa en tres fases.

11.1. Fase de formalització

Per desplegar i impulsar un nou pla educatiu d'entorn cal que el municipi compleixi les condicions que s'estableixen a la normativa vigent. Si és el cas, s'ha de manifestar la voluntat de fer-ho a través d'un acord del ple municipal i fer la petició a la direcció dels serveis territorials que, posteriorment, sol·licitarà la concessió del PEE a la Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa del Departament d'Educació i Formació Professional. Aquesta fase de formalització culmina amb la signatura del conveni de col·laboració entre el Departament d'Educació i Formació Professional i l'ajuntament.

11.2. Fase d'inici

En aquesta fase es concreta la implicació i la participació de tots els agents i totes les entitats del territori en el projecte. És important que tothom conegui en què consisteix un pla educatiu d'entorn, què pretén i com s'ha de desenvolupar.

Durant aquesta fase cal assegurar:

- a) **La sensibilització.** La transformació social i cultural serà possible si es pren consciència de la necessitat de canvi. Els PEE són una iniciativa de transformació cap a una nova manera de treballar el fet educatiu més enllà dels centres, amb interacció comunitària, per compartir significats i objectius entre els diferents agents educatius. El grau d'èxit del PEE depèn, en gran mesura, del fet que els seus participants comparteixin aquesta visió, entenguin la necessitat del projecte i s'hi comprometin.
- b) **La diagnosi.** Cal detectar les necessitats del territori de manera conjunta i compartida entre tota la comunitat educativa. Aquesta diagnosi ha de permetre elaborar un projecte amb uns objectius específics i unes línies d'intervenció que responguin a unes necessitats

reals i sentides. També ha d'ajudar a proporcionar un compromís major dels diferents agents amb el projecte. El Departament d'Educació i Formació Professional facilita les eines de diagnosi per als diferents agents.

- c) **El mapa de recursos.** Cal que cada una de les entitats i agents que participen del pla facin una anàlisi acurada de les disponibilitats del territori pel que fa als recursos existents, així com de les relacions que s'hi estableixen, i que la posin a l'abast de tots els agents.
- d) **Acords de compromís.** S'han de recollir els acords de compromís de tots els agents implicats en el PEE: relació dels acords d'adhesió al pla, compromís de participació, difusió dels principis, dinamització i seguiment de les actuacions, etc., per part del màxim nombre d'agents implicats en el projecte comunitari (partits polítics, serveis educatius, consells escolars dels centres educatius, consells escolars municipals, associacions d'alumnat, associacions de famílies, associacions i entitats del municipi...).
- e) **Elaboració del projecte marc.** S'ha d'elaborar un projecte marc que estableixi els objectius específics del PEE—d'acord amb els objectius generals marcats pel Departament d'Educació i Formació Professional i les necessitats detectades—, els indicadors d'avaluació, les accions generals que es desenvoluparan i les línies d'intervenció.
- f) **La definició i constitució de l'estructura organitzativa.** És important que el PEE orienti els mecanismes de participació, representació, reflexió i gestió del conjunt de la comunitat educativa per aconseguir els seus objectius estratègics i s'organitzi en estructures àgils i eficaçes.
- g) **La difusió i la formació de tots els agents educatius.** Cada un dels col·lectius implicats ha de difondre entre els seus membres el projecte i objectius del PEE i ha d'establir i fer conèixer els mecanismes de participació i representativitat que permetran a tothom fer sentir la seva veu i garantir les seves aportacions al projecte comú. Aquesta sensibilització i formació de tots els agents que hi intervenen és prioritària per assegurar la interiorització dels objectius, la participació i el compromís explícit en el procés.
- h) **Avaluació inicial.** Cal obtenir, ja des del moment d'inici del PEE, una instantània que permeti, més tard, fer la comparació amb els resultats posteriors obtinguts.

11.3. Fase de desenvolupament

Un cop constituïdes les plataformes estructurals, definits els objectius específics i les línies d'intervenció, cal passar a la fase de desenvolupament del projecte en què es concreta el pla anual d'actuacions que ha d'ajudar a assolir els objectius que s'han prioritzat. Aquest projecte d'actuacions, elaborat per la comissió operativa, ha de ser aprovat per la comissió

representativa i institucional. Un cop aprovat es posen en marxa les actuacions i se'n fa el seguiment.

En finalitzar cada curs escolar la comissió operativa elabora la memòria anual, document en què es reflexiona sobre el funcionament del pla anual d'actuacions, es comprova el grau d'assoliment dels objectius i s'elaboren propostes de millora sobre les quals es planifica el pla d'actuacions del curs següent. La memòria anual ha de ser aprovada per la comissió representativa i institucional.

12. Avaluació

L'avaluació del pla educatiu d'entorn s'entén com un procés necessari per a la millora constant i que forma part del mateix desenvolupament del projecte. És un procés amb caràcter cíclic que evoluciona a partir de la reflexió sobre els resultats de les actuacions, l'assoliment dels objectius i els processos realitzats. S'han de tenir en compte dos tipus d'avaluació complementaris: l'avaluació de l'eficàcia o avaluació d'impacte i l'avaluació de l'eficiència o avaluació del funcionament.

L'avaluació en el marc del PEE ha de ser un procés participat en què tinguin cabuda tots els agents implicats.

12.1. Avaluació inicial

En la fase d'inici és important identificar les necessitats educatives i socials, les oportunitats, debilitats i fortaleeses o amenaces de l'entorn en què es desenvoluparà el PEE. Aquesta diagnosi permet saber d'on es parteix i definir on es vol arribar mitjançant un instrumental analític (indicadors) elaborat a partir dels objectius dels PEE.

12.2. Avaluació de procés

És fonamentalment fer una avaluació de l'eficiència. Es porta a terme al llarg del desenvolupament del projecte i permet reajustar-lo o reorientar-lo. Els resultats d'aquesta avaluació serviran de referència per a l'avaluació d'impacte.

12.3. Avaluació d'impacte

Prevista cada quatre anys, esdevé un moment de reflexió compartida i participada per fer els canvis necessaris en el rumb del pla educatiu d'entorn de manera que s'assoleixin al màxim els seus objectius. Aquesta avaluació té dues finalitats:

- Conèixer, mitjançant una comparativa amb els resultats de l'avaluació inicial, quin és l'impacte sobre l'èxit educatiu i la cohesió social i sobre cadascun dels objectius generals dels PEE.
- Reflexionar sobre la situació i planificar les línies de continuïtat del treball educatiu endegat en el territori d'una manera sostenible.

És a dir, es pretén reflexionar des d'una perspectiva que tingui en compte el passat, el present i el futur a partir d'una visió retroactiva —què hem fet, què hauríem d'haver fet—, d'una visió interactiva —què estem fent— i d'una visió prospectiva —què farem—.

Aquesta avaluació ha de permetre comparar els impactes i els canvis del projecte.

A més de l'avaluació realitzada per cada PEE, el Departament d'Educació i Formació Professional, de manera sistemàtica, duu a terme una avaluació d'impacte en què es recullen resultats de tots els PEE de Catalunya.